

Perspektywy finansowania inwestycji samorządowych z funduszy europejskich

Półtoraroczne członkostwo Polski w Unii Europejskiej może być podstawą do pierwszych refleksji i analiz, w tym w zakresie korzystania z funduszy unijnych oraz perspektyw na najbliższe lata.

Według dotychczasowych analiz przeprowadzonych przez Urząd Marszałkowski Województwo Podkarpackie ma szansę pozyskać ze środków dostępnych na lata 2004 – 2006 na realizację konkretnych projektów kwotę w wysokości ponad 1 mld zł.

W ramach funduszy strukturalnych największym zainteresowaniem samorządów terytorialnych cieszy się Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Niestety ze względu na szczupłość środków, dotychczas do dofinansowania mógł być wybrany przeciętnie co szósty projekt, choć w przypadku dziedzin, w których występuje największa aktywność ze strony potencjalnych beneficjentów (tj. przede wszystkim infrastruktury drogowej, środowiskowej oraz edukacyjnej), szanse na uzyskanie dofinansowania były częstokroć jeszcze mniejsze. Aktywność ta, będąca z oczywistych powodów efektem ogromnych potrzeb Podkarpacia w zakresie rozwoju podstawowej infrastruktury, przejawia się również w tym, że pod względem liczby składanych wniosków Podkarpackie przoduje w kraju. Obecnie proces rozdysponowania środków w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dobiega końca. Pozostałe nabory wniosków, ogłoszone obecnie oraz planowane w I kwartale 2006 r., dotyczyć będą obszaru turystyki, ochrony środowiska (w tym energii odnawialnej), społeczeństwa informacyjnego, inwestycji w zdegradowanych obszarach miejskich, przemysłowych i powojkowych oraz dodatkowego kontraktowania ewentualnych oszczędności przetargowych.

Podobnie sytuacja wygląda w ramach Sektorowych Programów Operacyjnych Rozwój Zasobów Ludzkich oraz Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, jak również w zakresie Funduszu Spójności, gdzie proces rozdysponowania środków dostępnych dla samorządów terytorialnych w zasadzie dobiegł już końca.

Dodatkowym, obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności źródłem wsparcia projektów realizowanych przez samorządy terytorialne, jest Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy, którego darczyńcami są 3 kraje EFTA: Norwegia, Islandia i Lichtenstein.

Obecnie w ramach powyższych mechanizmów trwa pierwszy nabór wniosków, który zakończy się 30 listopada. Do podziału jest ponad 175 mln euro, jednakże środki te zostaną podzielone wśród potencjalnych beneficjentów z terenu całej Polski i rozdysponowane zostaną na szereg działań i dziedzin. Szanse na uzyskanie dofinansowania będą miały zatem jedynie nieliczne, bardzo dobrze przygotowane projekty. Łącznie przyznana Polsce na lata 2004-2009 kwota wynosi 533,51 mln euro, przy czym ostatni nabór wniosków aplikacyjnych zostanie ogłoszony w 2008 roku.

Wynikające z *Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 – 2013* reguły maksymalnej decentralizacji systemu zarządzania znalazły swoje odzwierciedlenie w przyszłym okresie planistycznym. Przygotowywane programy operacyjne mają na celu większą precyzję trafiania w problemy poszczególnych regionów. Obecnie wszystkie województwa w Polsce są na etapie tworzenia 16 Regionalnych

Programów Operacyjnych, które umożliwią kierowanie środków w zgodzie z różnorodnymi potrzebami każdego z województw. Zakłada się, że na Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego przeznaczone zostaną środki w wysokości ok. 1,5 mld €. Programy te zastąpią m.in. obecnie realizowany, centralnie zarządzany program, jakim jest ZPORR.

Ponadto należy wspomnieć, iż poszczególne ministerstwa przystąpiły do prac nad piętnastoma programami sektorowymi o charakterze ogólnopolskim, obejmującymi poszczególne obszary tematyczne. Ponadto przygotowany jest wspólnie dodatkowy horyzontalny program operacyjny *Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przekształcenia strukturalne obszarów wiejskich*, w którym również przewidziano realizację przedsięwzięć istotnych dla rozwoju regionalnego.

Wielce prawdopodobnym jest także otrzymanie przez pięć najbiedniejszych regionów UE, tj. województw podlaskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego oraz podkarpackiego, dodatkowych środków w wysokości ok. 4 mld €, przewidzianych na lata 2007 –13 w ramach tzw. programu operacyjnego dla województw ściany wschodniej. W żadnym z tych 5 województw PKB na 1 mieszkańca nie przekracza 80% średniej krajowej, a ich PKB to zaledwie 30% średniej dla regionów UE. Zakłada się, że cele powyższego programu powinny być skierowane na rozwój regionalnej infrastruktury transportowej, inwestycji w MŚP, rozwój innowacyjności oraz szkolnictwo wyższe.

W latach 2007 – 2013 Polska, jako członek Unii Europejskiej, może otrzymać ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności wsparcie w wysokości ok. 60 mld €. Należy podkreślić, że znaczący wzrost wsparcia w latach 2007 – 2013 zależeć będzie od stopnia wykorzystania środków strukturalnych dostępnych obecnie zarówno przez kraj w całości, jak i przez poszczególne województwa.

Niestety Komisja Europejska z dużym zaniepokojeniem wyraża się o dalece niedostatecznym tempie wykorzystania dostępnych środków. Szczególne opóźnienia, grożące konsekwencjami w postaci anulowania części przyznanych Polsce środków, odnoszą się do niskiego poziomu płatności z funduszy strukturalnych. Są one po części wynikiem długotrwałych skomplikowanych i często niespójnych procedur, ale również niewystarczającego tempa realizowania procedur przetargowych, podpisywania umów i stosownych aneksów oraz występowania z wnioskami o płatność. Pragnę w tym miejscu zaapelować do tych z Państwa, którzy są beneficjentami projektów, o podjęcie wszelkich starań na rzecz przyspieszenia procedur w tym zakresie. Odpowiednie zaangażowanie i współdziałanie wszystkich zainteresowanych instytucji pozwoli na szybsze generowanie oszczędności poprzetargowych, które będą mogły być przeznaczone na dofinansowanie kolejnych projektów, a przede wszystkim zapobiegnie realnemu zagrożeniu utraty części środków.